

Integrovaný prístup v efektívnom vyučovaní vybraných slov

Mgr. Zuzana Hirschnerová, PhD.

Nitra 9. 4. 2013

Vybrané slová

Vývin slovenského pravopisu ovplyvnil pravopis slov s y/ý alebo i/í po obojakých spoluhláskach. Ich pravopis je zaznamenaný v slovníkoch slovenského jazyka.

Slov s y/ý po obojakej spoluhláske je menej.

Kto vytvoril skupiny vybraných slov?

- a) jazykovedci
- b) učitelia
- c) autori učebníc
- d) pracovníci Štátneho pedagogického ústavu a MŠ

1 KRYSY

4 RYTIER

10 STRÝKO

2 RYSAVEHO

6 SKRYT

7 BRYNDZOVE

8 KORYTNACIA

3 RYS

9 RYBU

1 RÝCHLO

5 RYŽA

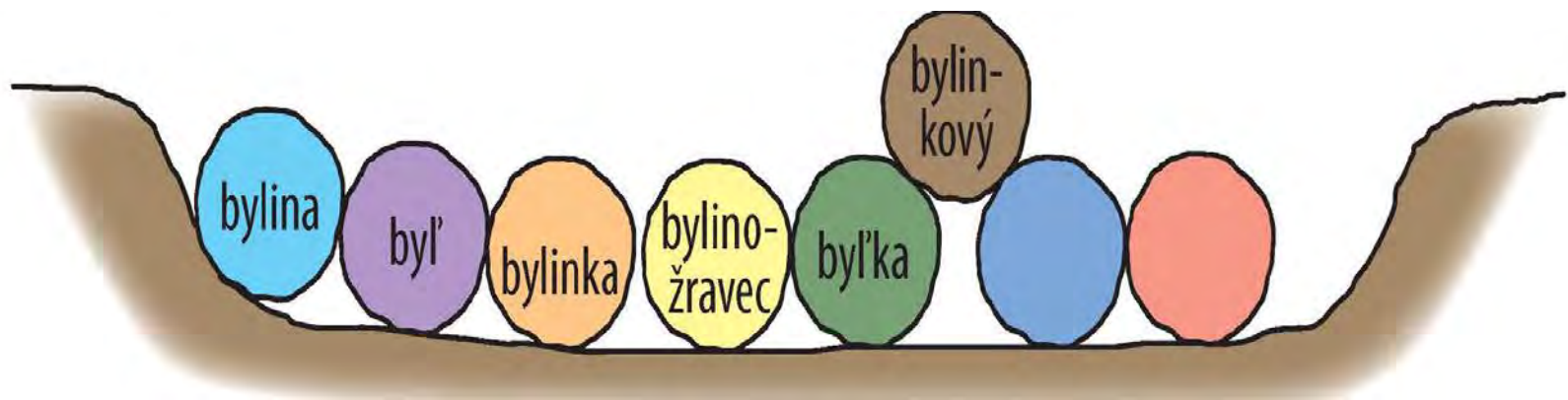

Vybrané slová

- Skupiny slov s y/ý po obojakej spoluhláske v koreni slov
- Na ich vyvodenie neexistuje „klúč“
- Overenie pravopisu je možné so slovníkmi slovenského jazyka
- Je potrebné zapamätanie ☹️

Vybrané slová a didaktika slovenského jazyka

- Skupiny slov na zapamätanie
- Okrem skupín vybraných slov aj skupiny príbuzných slov

Príbuzné slová

- Kedysi bol zaužívaný pojem *odvodené slová*
- Odvodzovanie je len jeden zo spôsobov tvorby slov (nie všetky slová s y/ý po obojakej spoluhláske s rovnakým koreňom, ako majú vybrané slová, sú odvodené)
- Pojem *odvodené* bolo treba nahradiť, aby nedochádzalo k rozporu s ďalšími poznatkami o jazyku
- Napríklad: *bylinožravec* (slovo vzniknuté zložením dvoch slov, nie odvodením)

Náročnosť učiva o vybraných slovách

- Pamäťové učenie, bez možnosti vyvodenia pravopisu
- Vytváranie skupín príbuzných slov je pre deti náročné
- Nie všetky predmetné skupiny slov sa nachádzajú v aktívnej lexike detí, význam niektorých slov je neznámy

Možnosti zefektívňovania procesu osvojovania pravopisu vybraných slov

- Dôkladne **vyvodit' význam** všetkých predmetných slov
- Osobitnú pozornosť venovať **vysvetleniu vzťahov** medzi vybranými a príbuznými slovami
- Vytvoriť dostatočný **časový priestor na osvojenie** a precvičenie pravopisu predmetných slov
- Zabezpečiť **prítomnosť** predmetných slov **v aktívnej lexike** detí
- Dbáť na pravopis predmetných slov **vo všetkých textoch**, s ktorými sa deti stretávajú (napr. iné vyučovacie predmety)

Všeobecné možnosti pozitívneho ovplyvňovania efektívnosti vzdelávacieho procesu

- Opakovanie
- Frekvencia
- Diagnostikovanie
- Zapojenie rôznych zmyslov
- Pozitívna motivácia
- Vtip
- ...

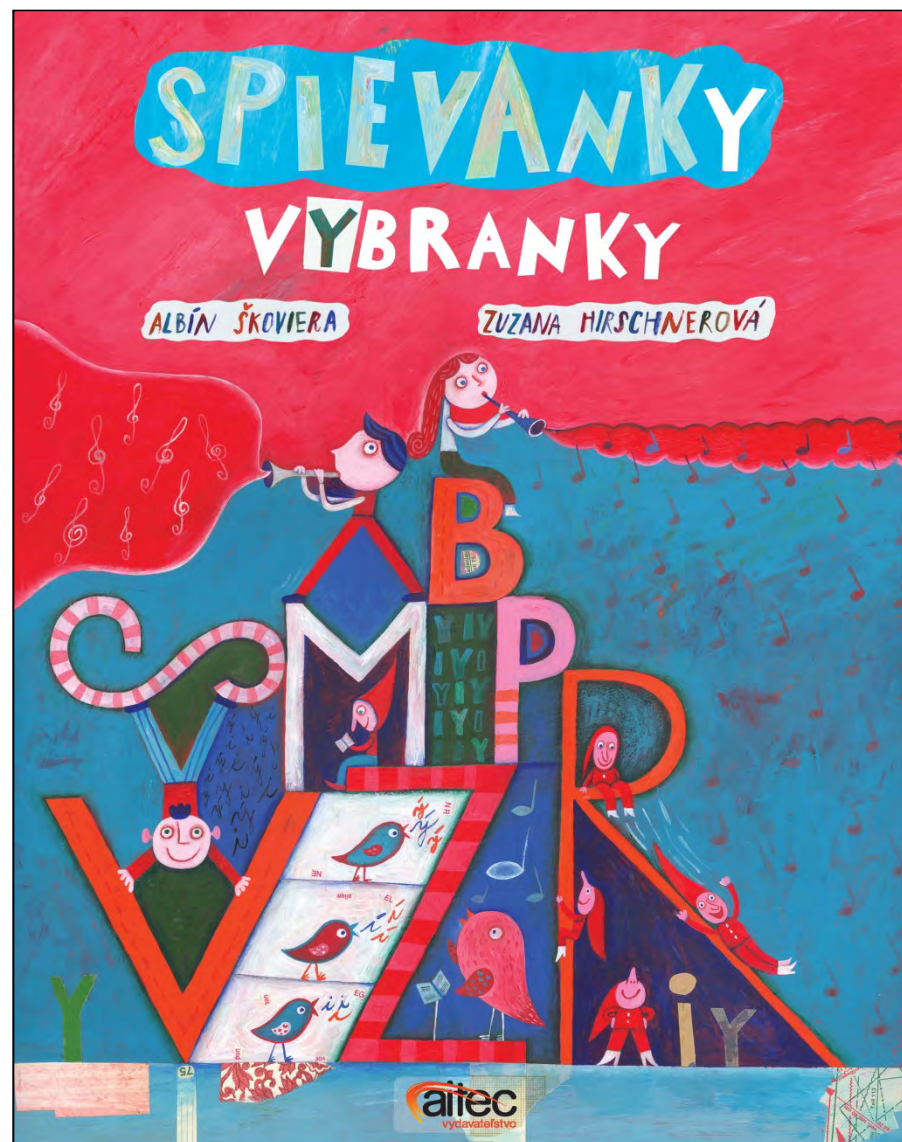
Využitie piesní vo vyučovaní vybraných slov

- Podpora pamäťového zapamätania
- Ovplyvnenie motivácie použitím vtipu
- Zapojenie viacerých zmyslov – sluch, zrak
- Estetické cítenie – hudobné aj vizuálne

Publikácia Spievanky – Vybranky

- Súbor piesní k jednotlivým skupinám vybraných slov
- Texty piesní doplnené o súbor úloh

Vznik publikácie

- Autorský kolektív
- Overenie efektívnosti využívania piesní v pedagogickej praxi
- Vytvorenie textov piesní s melódiou
- Nacvičenie piesní skupinou detí 3. ročníka bežnej základnej školy
- Doplnenie textov piesní súbormi úloh
- Ilustrovanie

Albín Škoviera,
autor hudby
a textov

Toto som ja.

Martina
Matlovičová,
ilustrátorka

MYDLO

Texty piesní

KARNEVAL

- V textoch piesní sú obsiahnuté takmer všetky vybrané slová; po zapamätaní textu piesne deti vedia, ktoré slová patria medzi vybrané
- Deti sa oboznámia aj s niektorými príbuznými slovami
- Piesne sú atraktívne, primerané veku, vhodné aj pre hudobnú výchovu (integrácia)

Ó, JÉ

KRČMA
U RYŠAVÉHO STRÝKA

MYDLO

Zoznam
vybraných slov
pre 3. a 4.
ročník

Notový záznam
piesne doplnený
o akordy pre
gitarový sprievod

Text piesne

Ilustrácie
so zakomponovanými
vybranými slovami

MYDLO

1. Hmýrilo sa na poličke mydlo, myklo sa a nasledoval šmyk.
2. Všetko sa mu zdalo čisté, nové, kým ho odtok nechcel prehltnúť.

V umývadle našlo nové bidlo. Mydlo – taký malý nezbedník.
Prelaklo sa, bolo v pomykove, nevedelo, kam sa môže hnúť.

My sme mydlo v pravej chvíli pred záhubou zachránili. Náš tím všetko dobre premyslel.
Nebolo to všetkým milé, najviac vravel o o-my-le mydiarenský priemys - sel.

Sepkajú si myši na po-va-le, nad kompostom o tom bzučí hmyz,
spadlo jedno drzé mydlo malé, k zošmyknutiu muselo raz prísť.

My sme mydlo v pravej chvíli pred záhubou zachránili. Náš tím všetko dobre premyslel.
Nebolo to všetkým milé, najviac vravel o o-my-le mydiarenský priemys - sel.

šmyk
mytlo
mys
priesmyk
Mývava

MYDLO

Hmýrilo sa na poličke mydlo, myklo sa a nasledoval šmyk.
V umývadle našlo nové bidlo. Mydlo – taký malý nezbedník.

Všetko sa mu zdalo čisté, nové, kým ho odtok nechcel prehltnúť.
Prelaklo sa, bolo v pomykove, nevedelo, kam sa môže hnúť.

Ref.:
My sme mydlo v pravej chvíli pred záhubou zachránili. Náš tím všetko dobre premyslel. Nebolo to všetkým milé, najviac vravel o omyle mydiarenský priemysel.

Šepkajú si myši na povale, nad kompostom o tom bzučí hmyz, spadlo jedno drzé mydlo malé, k zošmyknutiu muselo raz prísť.

Ref.:
My sme mydlo...

Súbor úloh

- Ústredným cieľom je aktívna práca s textom piesne a aktívna tvorba textu dieťaťom
- Dodržiava sa didaktická postupnosť pre slohotvorný postup
- Výstupom je spontánne napísanie krátkeho autorského jedinečného textu
- Cielene sa využívajú techniky tvorivého písania

- Na predchádzajúcej strane podčiarkni slová, ktoré sú v tomto texte vynechané.
 - Vymysli nový príbeh tak, že vynechané slová nahradíš inými slovami.
 - Novému príbehu vymysli názov a nakresli k nemu peknú ilustráciu.

Názov príbehu _____

V umývadle našlo _____

Mydlo – taký malý _____

Všetko sa mu zdalo _____

kým ho odtok nechcel _____

Prelaklo sa, bolo v pomykove,
nevedelo, kam sa môže _____

My sme mydlo v pravej chvíli
pred záhubou zachránili.

Náš tím všetko dobre _____

Nebolo to všetkým _____

najviac vravel o omyle

mydliarenský priemysel.

Šepkajú si _____ na povale,

nad kompostom o tom _____

spadlo jedno drzé mydlo malé,

k zošmyknutiu muselo raz prísť.

Úloha zameraná na
aktívnu prácu s textom,
ktorej cieľom je
zapamätanie textu
a tvorivá práca s textom
piesne

8

- Napiš názvy 10 vôní, ktoré môže mať zázračné mydlo.

Práca so slovom,
s invenčným materiálom,
so slovnou zásobou

- Zisti od spolužiakov, ktoré iné názvy vôní, ktoré ťa napadnú. Napiš tri názvy vôní, ktoré ťa napadnú.

Rýmovanie je veľmi
efektívne pre tvorbu
slovnej zásoby, špecifická
príprava na tvorbu textu

- Ku každému slovu dopiš dve rýmy.
 - Ku každému slovu dopiš dve rýmy.

Tvorba nadpisu

- Navrhni vtipný názov pre priemerný podnik, v ktorom sa vyrábajú mydlá.

Tvorba textu, reklamného
textu

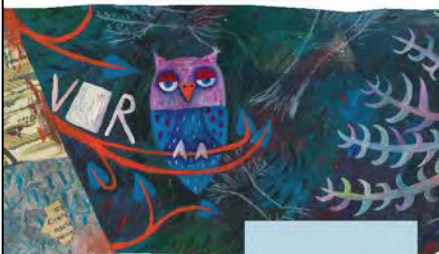
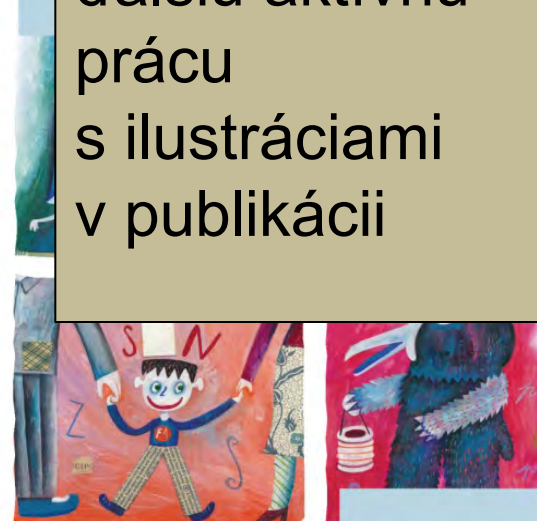
- Navrhni reklamný plagát na zázračné mydlo tak, že vymyslíš vtipný text a doplníš ho vhodnými obrázkami.

9

Výrezy z ilustrácií znázorňujúce vybrané slová

Pomenuj vybraným slovom, čo vidíš na obrázku. K obrázku napíš vybrané slovo.

Odporúčame aj
ďalšiu aktívnu
prácu
s ilustráciami
v publikácii

Vytvor koláže z podobných obrázkov z katalógov – napríklad obrázkov škatuľky bylinkového čaju dotvor obrázkom o babičke a prázdninách.

Kľúč na kódovanie textov

Formou hry si deti precvičia pravopis slov s i/í alebo y/ý po obojakej spoluhláske. Odporúčame využívať aj pri iných aktivitách (vlastiveda, prírodoveda, matematika, pobyt vonku...).

TAJNÝ KĽÚČ AGENTA VYBRANKA NA POSIELANIE TAJNÝCH SPRÁV

Pomocou tohto kľúča môžeš zakódovať správy pre kamarátov.
Ak potrebuješ, vedľa si vymysli vlastné kódy alebo symboly.

	Náš kód	Tvoj kód alebo symbol		Náš kód	Tvoj kód alebo symbol
by	08		ri	14	
bý	17		rí	21	
bi	09		sy	27	
bí	04		sý	02	
my	24		si	10	
mý	18		sí	21	
mi	13		vy	12	
mí	03		vý	07	
py	19		vi	15	
pý	25		ví	06	
pi	05		zy	22	
pí	20		zý	23	
ry	26		zi	11	
rý	01		zí	16	

KARNEVAL

A - ni v škole ne-mu-sia byť všetky dni len všedné, stačí, aby v pra-vej chvíli
 niekto nápad mal, V našej triede nápad prišiel v stredu o pol jednej,
 vo štvrtok sa o pol druhej začal kar-ne-val. Vtákopysk ten všetkých ľu-dí
 Pred zrkadlom sto-ja pyšné
 ví - ta, po-ma-ly sa pl - ni ce - lá sieň. ne - pý - ria sa, ne - ma - jú v tom cvik.
 U - sa - dí ich, nemusia sa pý - tať, vtá-ko-pysk je ma - lý su - ve -
 Pytliak za trest py - ká za mre - ža - mi, v pyža-me je pár - no - ko - pyt -
 rén. Ani v škole ne - mu - sia byť všetky dni len všedné,
 nik.

stačí, aby v pravej chvíli niekto nápad mal. V našej triede nápad prišiel
 v stredu o pol jednej, vo štvrtok sa o pol druhej začal kar-ne-val.

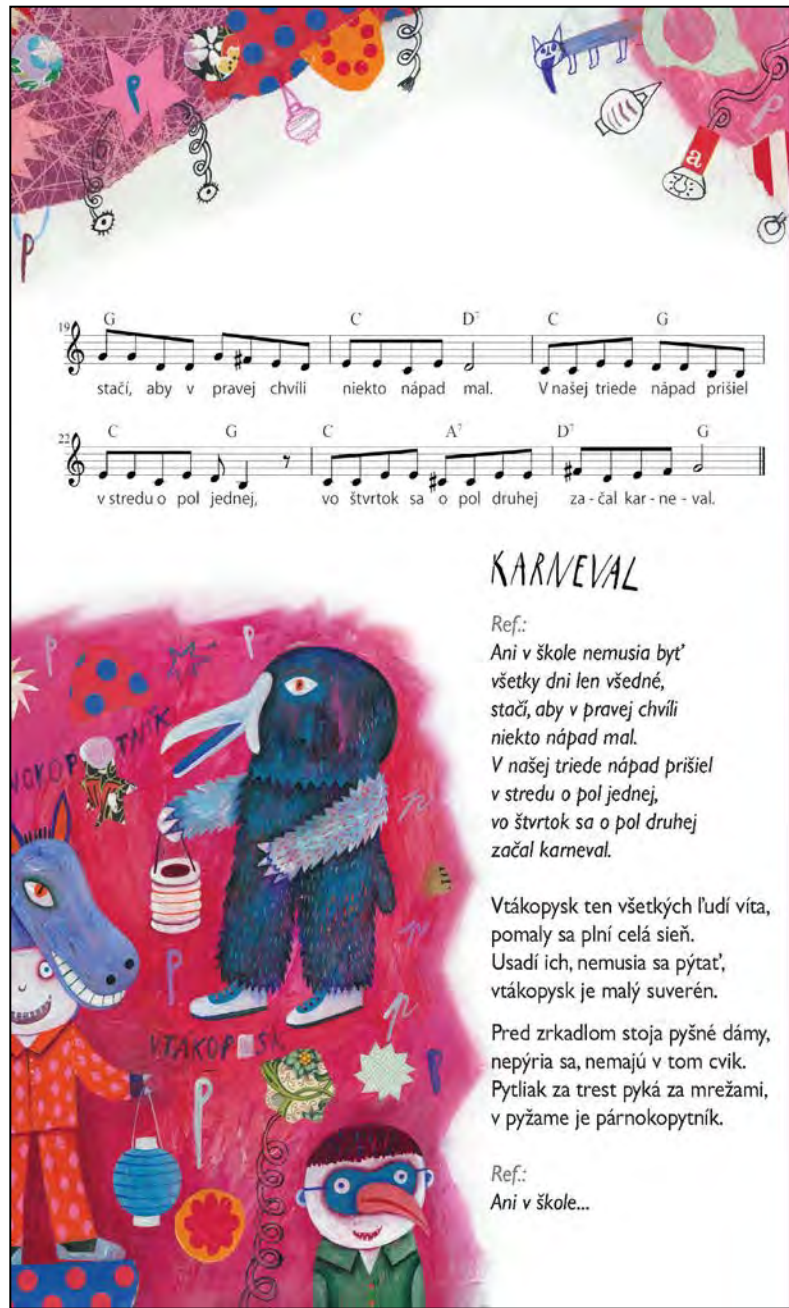
KARNEVAL

Ref.:
 Ani v škole nemusia byť
 všetky dni len všedné,
 stačí, aby v pravej chvíli
 niekto nápad mal.
 V našej triede nápad prišiel
 v stredu o pol jednej,
 vo štvrtok sa o pol druhej
 začal kameval.

Vtákopysk ten všetkých ľudí víta,
 pomaly sa plní celá sieň.
 Usadí ich, nemusia sa pýtať,
 vtákopysk je malý suverén.

Pred zrkadlom stojá pyšné dámy,
 nepýria sa, nemajú v tom cvik.
 Pytliak za trest pyká za mrežami,
 v pyžame je párnokopytník.

Ref.:
 Ani v škole...

pyšný
 pýtať sa
 pýr
 pysk
 pytliak
 kopyto
 pykať

Prajem vám
příjemnou přestávku.

zuzana.hirschnerova@gmail.com